

Актуальні проблеми організації та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару з міжнародною участю. м.Євпаторія, 5-9 лютого 2013 року.- ЄІСН РВНЗ КГУ,2013 – 234 с. – С.18-19.

СОНЬКО СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ

Доктор географічних наук, професор,
завідувач кафедри екології та безпеки
життєдіяльності.

Національний університет садівництва
м.Умань Черкаської області
sp.sonko@gmail.com

**БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ЯК
НАУКОВІ НАПРЯМКИ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ**

1. У кожній дисципліні, що викладається у вищій школі повинне бути наукове підґрунтя. Іншою мовою, в царині предметної області як БЖД так і ЦЗН повинна знаходитись певна наукова проблема, яка вимагає розв'язання. До такого підходу у формуванні предметної області кожної науки закликав ще В.І.Вернадський. На нашу думку позиціонування предметної області БЖД і ЦЗН повинне звучати як «виживання людини у сучасному світі», а вказані дисципліни повинні відноситись до валеологічних. Відповідно до визначення з «Вікіпедії», валеологія синтезує знання про людину і особливості її взаємодії з природою і суспільством, накопичені в таких галузях знань, як філософія, соціологія, психологія, біологія, анатомія і фізіологія людини, екологія, традиційна і народна медицина, етнографія, релігієзнавство, культура тощо.

2. Сучасний стан викладання вказаних навчальних дисциплін, нажаль, продовжує зберігати у собі радянську традицію, пов'язану передусім з застарілою геополітичною і, як наслідок, військовою доктриною. Зокрема позиціонування країни (колишнього СРСР, сучасних Росії та України) як тієї, що оточена ворогами, а, отже, потребує захисту від ядерного нападу потенційного ворога, призвело до того, що вказані дисципліни з самого початку викладають колишні військові, а назва такої дисципліни як «Цивільний захист населення» звучить як «Цивільна оборона». Відповідно до цього програма і зміст цих дисциплін у кращому випадку обмежуються наданням молодим людям необхідних, але сьогодні недостатніх навичок вдягати протигаз та ОЗК, визначати рівень радіації застарілими приладами часів «холодної війни». Власне, все це дуже примітивізує загальну наукову проблему – виживання людини у сучасному світі.

3. Головним джерелом небезпек для людини у сучасному світі як і раніше є сама людина. Власне всі небезпеки, що можуть вплинути на проблему виживання, варто поділити на дві групи: перша – це ті, що виникають одномоментно і як правило, є наслідком природних лих, техногенних катастроф, військових дій; друга – ті, що є наслідком цивілізаційно-екологічної поведінки людини – тероризм, глобальні зміни клімату і спричинені ними несприятливі природні явища (а сьогодні вже навпаки), природно-техногенні катастрофи, захворюваність на екологічно залежні та соціальні хвороби. Найскоріше перша група небезпек є похідною від другої. Відповідно до цього предметна область БЖД і ЦЗН виходить далеко за межі «Цивільної оборони» і охоплює екологічну та техногенну безпеку, екологію людини, епідеміологію та мікробіологію, біогеографію, геоінформатику та інші науки.

4. Для вирішення проблеми виживання людини у сучасному світі необхідно залучати теоретичні підходи і методи вказаних наук, при цьому діяти на упередження, зокрема:

- створити національну постійно поновлювану геоінформаційну систему потенційно небезпечних природних явищ та процесів, а також небезпечних техногенних об'єктів;

- у навчальних програмах БЖД і ЦЗН більшу увагу приділити профілактиці шкідливої дії на організм людини не лише традиційних впливів алкоголю, нікотину, наркотиків, отрут та потенційно-отруйних субстанцій, а й так званих «прихованих» - генетично-модифікованих організмів, екологічно-залежних та пандемічних хвороб.